

אור דניאל

עלון שבועי תורני

לע"נ הרה"ג ר' אברהם דניאל ב"ר משה שטרן זצ"ל

ורא תשפ"ב

י"ל ע"י

מכון 'חקי חיים'

ע"ש הרה"ג

ר' יהודה ישכר מרמלשטיין זצ"ל
מבטאר-טש

בראשות

הרב אלימלך שטרן שליט"א

והוא יושב פתח האהל כחום היום

לא להפסיד דברים יקרי ערך שיש לו את האפשרות לקבלו, וז"ל: 'כי הנה העצל אף על פי שאינו עושה רע בקום עשה, הנה הוא מביא את הרעה עליו בשב ואל תעשה שלו, ואמר (משלי י"ח) גם מתרפה במלאכתו, אח הוא לבעל משחית, כי אף על פי שאיננו המשחית העושה את הרעה בידינו, לא תחשוב שהוא רחוק ממנו, אלא אחיו ובן גילו הוא'.

חובת ההשתדלות למנוע נזק

כאשר אדם עובר ברחוב ורואה הוא שריפה גדולה שפורצת מאחת הבתים, אם יחשוב בלבו, זה אינו ענייני, אני לא זה שעשיתי את השריפה, אין לי שום קשר לזה, לכן אני לא צריך לנסות לעזור לכבות את השריפה, או איני חייב לקרוא לעזרה, בוודאי הוא נקרא פושע, שגם אם הוא לא גרם לשריפה, אבל בחובתו לעשות את ההשתדלות לעצור את השריפה שלא יגרם ח"ו לסכנת נפשות, וזה כוונת הפסוק במשלי שהבאנו לעיל, גם מתרפה ממלאכתו אח הוא לבעל משחית, זה שמתעצל לעזור למנוע את השריפה, הוא דומה מאוד לאותו אדם שהדליק את השריפה, 'אחיו הוא ובן גילו הוא', הרי הוא מזיק גדול בישוב ואל תעשה' שבו.

וירץ לקראתם מפתח האהל

התורה אומרת שאברהם אבינו היה חולה ביום שלישי למילתו ובא הקב"ה לבקרו, אינו מוצא מרגוע לנפשו מחפש הוא במסירות נפש לקיים את מצוות הכנסת אורחים, אף על פי שהיום הוא חולה, ויש לו את כל הסיבות לעשות הפסקה ליום אחד, וינוח ברוגע ולא יתעסק עם אורחים, ובפרט שלא הגיעו לביתו אורחים, בכל זאת לא ויתר על המצווה היקרה הזאת, ועמד בפתח האהל לראות אם יש עובר ושב ויכנס בביתו, וגם המלאכים שראו שהיום זה יום קשה לאברהם אבינו, כדברי חז"ל ומובא ברש"י, שכאשר המלאכים ראו שהוא מתעסק עם התחבושת פותח וסוגר, לא רצו לבוא אליו, עד שאברהם אבינו שהוא מדת ה'חסד' רץ לקראתם להתחנן לפניהם שיכנסו לביתו, מפני שלא רצה להפסיד את המצווה היקרה של הכנסת אורחים שזה יותר מקבלת פני השכינה.

אל תחמיצנה

התורה היא נצחית, וכל מה שכתוב בתורה הרי זה מלווה אותנו כל ימי חיינו, וגם בימינו יש מצוות רבות שנמצאות בצדי הדרך ואפשר לזכות בהם, ואנו תפילה שנוכה להיות במידת ה'זריזות' לשים לב ולהתבונן היכן יש מצווה שאני יכול לקיים ולהרויח עוד התקרבות לאבינו שבשמים.

'וירא אליו ה' באלוני ממרא והוא יושב פתח האהל כחום היום', רש"י: פתח האהל, לראות אם יש עובר ושב ויכנסים לביתו. כחום היום, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה שלא להטריחו באורחים, ולפי שראהו מצטער שלא היו אורחים באים, הביא מלאכים עליו בדמות אנשים.

זהירות מביאה לידי זריזות

הגמ' (מס' ע"ז כ:) אומרת: 'מכאן אמר רבי פינחס בן יאיר, תורה מביאה לידי זהירות, זהירות מביאה לידי זריזות, זריזות מביאה לידי נקיות וכו'', ובספר מסילת ישרים (פרק ח) מבאר: 'האמצעים אשר נקנה במ הזריזות, הם הם אותם אשר נקנה בהם הזהירות, ומדרגותיהם כמדרגותיהם... ענינם קרוב זה לזה מאוד, ואין הפרש ביניהם אלא שזה בעשין וזה בלאוין', וביאור דבריו הוא, כמו שהאדם צריך להיות זהיר ביותר לא ליפול ברשת היצר הרע, אשר מסיתו לדבר עבירה ח"ו, באותו אופן גם צריך להיות זריז ביותר ולא לפספס שום מצווה שאפשר לקיים, כמ"ש 'ושמרתם את המצוות', ודרשו חז"ל, מצווה הבאה לידך אל תחמיצנה.

נסיונות בכל צעד ושעל

הדברים משולים לאדם שיש בכיסו מטבעות רבות של כסף, ולא שם לב לכך שיש לו חור בכיסו, וכך נופל ממנו מטבע אחר מטבע, עד שהוא מאבד את ממונו, כן הדבר למי שאינו 'זהיר' לא שם לב שהיצר הרע מעמיד אותו בניסיונות בכל צעד ושעל, וכך נופל הוא בידו בלי שישים לב לכך, וכאשר הוא כבר שם לב לכך, הוא כבר נמצא עמוק בתוך ידו, לכן חשוב מאוד להיות 'זהיר' ולפקוח עינים ולשים לב מיד למכשול שהיצר הרע מכניס את האדם, ולא לתת לו אפילו פתח קטן, שזה ח"ו יגרור יותר ויותר, וכבר אמרו חז"ל (שבת ק"ה ע"ב) 'דאמר רבי עקיבא, כך אומנתו של יצה"ר, היום אומר לך עשה כך, ולמחר אומר לך עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה והולך ועובד'.

לא להפסיד דברים יקרי ערך

מדת 'הזריזות' נמשל, לאדם שיש לפניו ערימה עם מטבעות של כסף, שיכול להתעשר בו עושר רב, והוא מתעצל לגשת אל הערימה לקחת משם כסף, כן הדבר לאדם שמונח לפניו מצווה ויש לו אפשרות לקיימה, ואם הוא מתעצל הרי הוא כמו אותו אדם שוטה שלא רוצה לזכות בעושר שמונח לפניו, וזה מה שאומר ה'מסילת ישרים' שכמו ה'זהירות' הכוונה שצריך להיות זהיר לא להפסיד את ממונו, כן צריך להיות 'זריזות'

עַתָּה יִדְעַתִּי כִּי יָדָא אֱלוֹקִים אַתָּה

עצמו ללא שהיה לו שום זכות אבות שקדמו להם, ולכן נקרא 'אברהם אוהבי', אבל אהבת ה' שהייתה לו ללא שום גבול ומעצור זה אשר השריש לכל הדורות וכל מי שמכונה בשם ישראל לעבוד את השי"ת במסירות נפש, וזה מה שאומר רש"י עה"פ 'ויקח את המאכלת', על שם שישראל אוכלים מתן שכרה, וכוונתו בפשטות שיש לנו הרבה שחר מעקידת יצחק, וכן תוקעים בשופר בראש השנה לזכור את עקידת יצחק, אבל אפשר גם לפרש שהכוונה שישראל אוכלים את המסירות נפש הגדולה של אברהם אבינו, וזה נותן את הכוחות ללכת בדרכיו.

מגן אברהם

בתפילת שמו"ע אנו מסיימים את הברכה הראשונה, 'ברוך אתה ה' מגן אברהם', וכמובן ברש"י בפרשת 'לך לך' שמסיימים דווקא ב'מגן אברהם', ומובא בספה"ק שהרי ידוע שלכל יהודי באיזה מצב שהוא נמצא ברוחניות, יש בו את הנקודה היהודית, אלא שלפעמים זה מכוסה באבק וכדומה, אבל בזמן אמת כל יהודי מרגיש את הנקודה הטמונה בליבו ששם נמצא הקשר אל הקב"ה, ובכל מצב לא רוצים להתנתק ח"ו לגמרי, וכל זה בזכות אברהם אבינו שהיה ראש למאמינים, וכדברי המדרש 'הציץ עליו בעל הבירה', שאברהם אבינו הגיע למדרגה גדולה כזאת שזכה להבין ולהשכיל שיש מנהיג לעולם שיצר את השמש והכוכבים, ובזכותו יש הנקודה היהודית לכל יהודי ויהודי, וזה מרומז 'מגן אברהם', הנקודה של אברהם שיש לכל אחד ואחד.

ונקדשתי בתוך בני ישראל

הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זי"ע בעל ה'נועם אלימלך' מביא בספרו 'צעטיל קטן' ס"א: 'בכל עת ורגע שהוא פנוי מן התורה ובפרט שהוא יושב בטל לבדו בחדר או שוכב על מטתו ואינו יכול לישן יהיה מהרהר במצות עשה זו של 'ונקדשתי בתוך בני ישראל' וידמה בנפשו ויצויר במחשבתו כאלו אש גדול ונורא בוער לפניו עד לב השמים והוא בשביל קדושת השי"ת שובר את טבעו ומפיל את עצמו להאש על קידוש השי"ת, ומחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה, ונמצא שאינו שוכב ויושב בטל רק מקיים מצות עשה דאורייתא עכ"ל, ובהמשך דבריו מביא שכך יכווין בשעת קריאת שמע, וכן בברכה הראשונה של שמו"ע. ובוודאי בזכות המסירות נפש של אברהם אבינו יביא עלינו ברכות וישועות וכמו שאנו מתפללים ברה"ה 'ועקידת יצחק ברחמים תזכור, אמן ואמן.'

ויגבה לבו בדרכי ה'

'ואנכי עפר ואפר', 'עפר' רומז לשפלות הרוח, כעפר הזה שהכל דשין אותו, 'אפר' בגימ' 'אחד היה אברהם' (יחזקאל ל"ג), היינו אע"פ שהיה עניו ושפל, הנה בבואו לקיים מצוה או להפיל לפניו ית', חשב בנפשו כאילו הוא 'אחד' בעולם, הכל נברא רק בשבילו, ובו תלוי הכל, כי היצר הרע מסית את האדם כשבא לדבר מצוה וכיו"ב מי אתה ואינך ראוי והגון לזה ומפתהו להיות עניו. (אהבת ישראל)

העלון נכתב לזיכוי הרבים לרפואת הרב

אהרן בן חוה פרחא שליט"א לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

"ויהי אחר הדברים האלה והאלהים נסה את אברהם... ויקח אברהם את עצי העולה וישם על יצחק בנו ויקח בידו את האש ואת המאכלת וילכו שניהם יחדיו", רש"י: 'זאת נקראת מאכלת על שם שישראל אוכלים מתן שכרה.'

כי ביצחק יקרא לך זרע

הקב"ה ניסה את אברהם בניסיון גדול מאוד בזה שציווה אותו, שיקריב את בנו יחידו אהובו לכבוד הקב"ה, והתורה משבחת את אברהם אבינו על שעמד בניסיון הגדול ורצה להקריב את בנו, אע"פ שהקב"ה אמר לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע', ועכשיו לכאורה יש כאן סתירה, אברהם אבינו אינו מהרהר על דבריו של הקב"ה ועושה מה שנצטווה בשמחה גדולה.

קהילות הקודש שמסרו נפשם על קדושת ה'

עם ישראל במשך רוב שנות גלותו עמד בגאון נגד אלו שרצו להכריח אותם לכפור ח"ו באלוקי ישראל עד כדי מסירות נפש בפועל ממש, אלפי יהודים מסרו את נפשם על קידוש השם, ולכאורה צריך להבין מדוע התורה כ"כ משבחת את אברהם אבינו שעמד בניסיון והרי ידוע שאפילו הפשוטים שבעם היו מוכנים למסור את נפשם ובלבד להישאר נאמן לאלוקי ישראל, וכך סיפר רבי שניאור זלמן מלאדי זי"ע 'בעל התניא', שבזמן שהיה בבית מדרשו של מורו ורבו ה'מגיד ממעזריטש' זי"ע, הסתובבו שם גם אנשים פשוטים מאוד, שמע אותם שואלים איש לרעהו, מה היה הניסיון הגדול של אברהם אבינו, אילו הקב"ה היה אומר לי לעשות דבר כזה האם לא הייתי עושה זאת, בוודאי שכן, וכך גם חבריו ענה לעומתו בוודאי שכן, והעיד 'בעל התניא' שראה עליהם שהם התכוונו למה שאמרו, וגם הם היו עומדים בניסיון הזה, וא"כ צריך להבין מדוע התורה כ"כ משבחת את אברהם אבינו.

אברהם אוהבי

ומובא בספה"ק שאברהם אבינו בכוח שעמד בניסיון, זה נתן את הכוחות לכל עם ישראל ללכת בדרכיו ולאהוב את הקב"ה עד כדי מסירת נפש בפועל ממש, ורק בזכות אבות שיש לנו מאברהם אבינו, יש לנו את הכוחות הנפש ולולא זה לא היה באפשרות לעמוד בניסיון קשה זה, אברהם אבינו הכיר את בוראו בכוחות

כבדו הרבה, חשדו מעט

'ויקח נא מעט מים ורחצו רגליכם'. לכאורה תמוה מאוד דאברהם אבינו אשר נהג רחבות לב ונתן להם ג' פרים, חמאה וחלב, שלוש סאים קמח וכו', כמות גדולה מאוד, ציוה במים דוקא לקמץ כמש"א 'ויקח נא מעט מים'. וי"ל דהנה ידוע דבקבלת אורח נא 'כבדו וחשדו', והנה הטעם שצוה לקחת מים לרחוץ רגליהם מובא ברש"י שחשד שהם ערביים, וזה אשר לימד אותנו אאע"ה שהחשד צריך להיות מעט, ואילו לכבד צריכים מה שיותר. (מקור ברוך)

העלון נכתב לזיכוי הרבים לרפואת הרה"ג ר'

חיים יצחק בן רבקה שליט"א לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל